

תוספות מסכת חולין דף צט עמוד ב

והלכתא אין בגידין בנ"ט - למאי דקיימא לן אין בגידין בנותן טעם גיד הנשה אסור בהנאה דהכי מפרש פרק כל שעה (פסחים דף כב.) דפריך לרבי אבהו דאמר כל מקום שנאמר לא תאכלו כו' משמע נמי איסור הנאה ופריך והרי גיד כו' ומשני כשהותרה נבלה היא וגידה הותרה ומסיק דלמאן דאמר אין בגידין בנותן טעם ה"נ דאסור ואין לתמוה על מה שמוכרין ניקור בשר לעובדי כוכבים אע"פ שמעורב בו גיד דעובד כוכבים אינו נותן מעות אלא על דבר שיש בו טעם ולא על הגיד ומיהו ירך שלימה אסור לשלוח לעובד כוכבים לפי שמתכבד בו טפי כשהוא שלם ומתניתין (לעיל דף צג:) דשולח אדם ירך לעובד כוכבים כו' מוקי לה התם דלא כר"ש דאמר אין בגידין בנותן טעם וגיד הנשה אסור בהנאה.

רא"ש מסכת חולין פרק ז סימן יז

יז מתני' שולח אדם ירך לעובד כוכבים וגיד הנשה בתוכו מפני שמקומו ניכר. כתב הרמב"ם ז"ל (פ"ח מהלכות מ"א) דגיד הנשה מותר בהנאה. [הכ"מ בפ"ח מהל"מ מ"א דין י"ד העתיק דברי הרא"ש הללו קצת ביתר ביאור ע"ש] וחכמי לוני"ל ז"ל השיבו על דבריו ואומרים דאסור בהנאה. ופלוגתא דתנאי היא דתניא גיד הנשה מותר בהנאה דברי רבי יהודה. ור' שמעון אסור. ורבי יהודה ור' שמעון הלכה כרבי יהודה. ובפרק שני דפסחים (דף כב א) פריך לרבי אבהו דאמר לא יאכלו איסור הנאה משמע והרי גיד הנשה דרחמנא אמר על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה ותנן שולח אדם לעובד כוכבים ירך שגיד הנשה בתוכו ומשני קסבר רבי אבהו כשהותרה נבילה היא וחלבה וגידה הותרה. הניחא למ"ד יש בגידין בנותן טעם. אלא למ"ד אין בגידין בנותן טעם מאי איכא למימר. מאן שמעת ליה דאמר אין בגידין בנותן טעם ר' שמעון היא. דתניא האוכל מגיד הנשה של טמאה רבי יהודה מחייב שתיים. ור"ש פוטר. ור"ש הכי נמי דאסור דתניא גיד הנשה מותר בהנאה דברי ר' יהודה. ור"ש אסור. ואין הלכה כר' אבהו דאמר לא יאכלו איסור הנאה משמע. וצריך לומר דגיד הנשה אסור בהנאה. דאנן קי"ל (לקמן סימן לב) אין בגידין בנותן טעם. וליכא לשנויי כשהותרה נבילה היא וגידה הותרה. ומצאתי כתוב בשם ה"ר יונה ז"ל שאסור בהנאה וכתבו שיש לו ראייה מפסחים ולא כתב הראיה. ונראה שסובר הלכה כר' אבהו ולכאורה נראה דהלכה כחזקיה דאמר (שם דף כא ב) לא יאכל דוקא איסור אכילה משמע דחזקיה רבו של רבי יוחנן הוה והלכה בכל מקום כחזקיה כנגד רבי יוחנן וכל שכן נגד רבי אבהו תלמיד של רבי יוחנן. גם רב אלפס ז"ל לא הביא בפסחים אלא דברי חזקיה. ואי משום דקאמר התם (דף כג א) לימא כתנאי יעשה למלאכה מה ת"ל לכל מלאכה ר' יוסי הגלילי אומר וכו' מאי לאו בהא קא מיפלגי דרבי יוסי הגלילי סבר לא תאכלו בין איסור אכילה בין אסור הנאה וכו' ור"ע איסור הנאה לא משמע וכו'. לא דכולי עלמא לא תאכלו משמע בין איסור אכילה בין איסור הנאה והכא בהא קמיפלגי כו'. אלמא מסיק דתרוייהו סברי כרבי אבהו הא לאו ראייה היא דתיהוי הילכתא כרבי אבהו. משום דלא מצי למימר דכולי עלמא לית להו דרבי אבהו דעל כרחך רבי יוסי הגלילי צריך למיסבר כרבי אבהו מדאיצטרך קרא להתיר חלב בהנאה ועוד נראה להביא ראייה דהלכה כחזקיה דמסיק בפסחים (שם ב) מכדי אותביניהו לכל הני קראי ושנינן. חזקיה ורבי אבהו במאי פליגי. ומסיק דפליגי בחולין שנשחטו בעזרה. חזקיה סבר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא היא. ור' אבהו סבר לאו דאורייתא. ואנן קי"ל דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא דתנן בפרק שני דקדושין (דף נו ב) המקדש בחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת. ואמרינן עלה בגמ' (דף נז ב) א"ר יוחנן משום ר"מ אמרה תורה שחוט לי שלי בשלי ושלך בשלך. מה שלי בשלך אסור אף שלך בשלי אסור. ועוד דריש לה התם מקרא אחרינא. עוד קאמר התם (דף נח א) אשכחינהו מר יהודה לרב יוסף ולרב שמואל בריה דרבה בר בר חנה דהוו קיימי אפיתחא דבי רבא אמר להו תניא המקדש בפור חמור בבשר בחלב בחולין שנשחטו בעזרה ר"ש אומר מקודשת אלמא לר"ש חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ורמינהי ר"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו וכן חיה. ומוקי לה בנמצא טריפה אלמא לכולהו תנאי חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא. וכן בכיסוי הדם (דף פה א) חשיב חולין בפנים שחיטה שאינה ראויה. וגם רבי יהושע בן לוי סבר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא בפרק שני דפסחים (דף כג ב) וכן רבי יוחנן בנזיר (דף כט א) גבי איש מדיר בנו בנזיר וכן ראיתי באשכנז שמוכרין גיד הנשה לעובד כוכבים. ובשאר ארצות ראיתי שגזרו אף להאכילו לחתול על כן דקדקתי בו ונראה שמותר בהנאה:

תורת הבית הארוך בית ג שער ג

ולענין היתר הנאתו גרסין בריש פרק כל שעה אמר חזקיה מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא לך בו היתר אכילה טעמא דכתב רחמנא לא יאכל הא כתיב לא יאכל איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע. ופליגא דר' אבהו דאמר ר' אבהו אמר ר' אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כנבלה לגר בנתינה ולנכרי במכירה. מותיב ר' יצחק נפחא הרי גיד הנשה דרחמנא אמר על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה ותנן שולח אדם לנכרי ירך שגיד הנשה בתוכה מפני שמקומו ניכר. ופרקינן קסבר ר' אבהו כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה. כלומר כיון דכתב רחמנא לגר תתננה ואכלה כל מה שראוי בה לגר באכילה התיר. ואקשינן הניחא למאן דאמר יש בגידין בנותן טעם אלא למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם מאי איכא למימר ופרקינן מאן שמעת ליה דאית ליה אין בגידין בנותן טעם ר"ש דתניא האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה רבי יהודה מחייב שתיים ור' שמעון פוטר. ולרבי שמעון הכי נמי דאסור דתניא גיד הנשה מותר בהנאה דברי ר' יהודה ר' שמעון אוסר. ויש מרבתי נוחי נפש שאמרו דכיון דקיימא לן כר"ש דאמר אין בגידין בנותן טעם על כרחין גיד הנשה לא הותרה. אבל הרמב"ן ז"ל כתב בתשובה דנראין הדברים דגיד הנשה מותר בהנאה חדא דליתיה דר' אלעזר במקום חזקיה דחזקיה רביה דר' יוחנן רביה דר' אלעזר ולית הלכתא כר' יוחנן במקום חזקיה רביה וכל שכן דלית הלכתא כרבי אלעזר במקום חזקיה דהוא רבה דרביה. ועוד דלענין גיד הוי סתם במתני' להתירו בהנאה כדתנן שולח ירך לנכרי אעפ"י שגיד הנשה בתוכה ומחלוקת דרבי שמעון בברייתא וקיימא לן כסתם מתניתין ועוד דר' יוחנן דהוא רביה דר' אלעזר פוסק בכל מקום הלכה כסתם משנה וסוגיין כולה בפרק גיד הנשה הכי דתניא התם ובנכרי בין חתוכה בין שלימה אין צריך ליטול ממנה גיד הנשה ושקלי וטרו עלה דההיא ברייתא כולהו בתראה אביי ורבא ורב אשי לתרוצא ולא אדכרו התם פלוגתא דר' שמעון. ואי קשיא לך הא דפרישו בגמרא היתירא דגיד הנשה משום דקסבר יש בגידין בנותן טעם וכשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה ואנן הא קיימא לן דאין בגידין בנותן טעם לפי מה שכתב הרב ז"ל דאין הלכה כר' אלעזר במקום חזקיה לא קשיא כלל דההיא שקלא וטריא לר"א היא הא לחזקיה לא צריכין לה כלל דלדידה לית לן למיסריה בהנאה דהא לא יאכלו בני ישראל כתיב. אבל הרב ז"ל תירץ דאיפשר דאפילו לר' אלעזר מטעם אחרינא שרי דמיתאי ליה מקל וחומר מחלב כדקא מייתי ליה לר' יוסי הגלילי בשילהי שמעתא דהתם דאמרינן מה חלב שענוש כרת ומותר בהנאה גיד לא כל שכן. ור' שמעון דאסור פליג נמי בהא דאית ליה אין בגידין בנותן טעם ולית ליה ק"ו משום דאיכא למיפרך כדאיתמר התם מה לחלב שכן הותר מכללן אצל חיה ולדידן לא מיפריך כדאמרינן התם ואידך אנן בהמה קאמרינן ובבהמה מיהת לא איתרין. וכיון דסתם מתניתין שרי ליה בהנאה ליכא למידחית כלל דהא לא איפסיקא לן טעמא דשריותא משום דיש בגידין בנותן טעם היא דהא אפילו מאן דאית ליה אין בגידין בנותן טעם שרי מדין קל וחומר. והא דאיתמר בריש שמעתא הניחא למאן דאית ליה יש בגידין בנותן טעם אלא למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם מאן שמעת ליה אין בגידין בנותן טעם ר' שמעון היא לרווחא דמלתא איתמר משום דאשכחן פלוגתא דר' שמעון ור' יהודה בגיד הנשה דאסור בהנאה ואשכחן דאיפליגו אינהו גופייהו בנותן טעם דגידין תלי תניא בדתניא ומיהו אנן דבשילהי שמעתא איתמר טעמא דקל וחומר לא דחינן סתם מתניתין בלא ראייה אלא הדרינן לכללא דנקטינן בכל מקום דסתם מתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם מתניתין ותדע דהא במסקנא אמרינן חזקיה ור' אבהו במאי פליגי ולא אמרינן בגיד הנשה. אלו דברי הרב ז"ל ונראין. והרמב"ם ז"ל מן המתירים.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קא עמוד א

אמר רבא: לעולם קסבר, אין בגידים בנותן טעם, ושאני התם - דאמר קרא: +בראשית ל"ב+ על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה - מי שגידו אסור ובשרו מותר, יצתה זו - שגידו אסור ובשרו אסור, אמר רב יהודה אמר רב: האוכל גיד הנשה של נבלה - ר"מ מחייב שתיים, וחכמים אומרים: אינו חייב אלא אחת, ומודים חכמים לר"מ באוכל גיד הנשה של עולה ושל שור הנסקל - שחייב שתיים.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח

הלכה יד

גיד הנשה מותר ז בהנאה, לפיכך מותר לאדם לשלוח לעכו"ם ירך שגיד הנשה בתוכה ונותן לו הירך שלימה בפני ישראל, ואין חוששין שמא יאכל ממנה ישראל זה קודם שינטל הגיד שהרי מקומו ניכר, לפיכך אם היתה הירך חתוכה לא יתננה לעכו"ם בפני ישראל עד שיטול הגיד שמא יאכל ממנה ישראל.

הלכה טו

כל מקום שנאמר בתורה לא תאכל לא תאכלו לא יאכלו לא יאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבלה שנאמר לגר אשר בשערך תתננה ואכלה וכחלב שנאמר בו יעשה לכל מלאכה, או עד שיתפרש בתורה שבעל פה שהוא מותר בהנאה, כגון שקצים ורמשים ודם ואבר מן החי וגיד הנשה שכל אלו מותרין בהנאה מפי הקבלה אף על פי שהן אסורין באכילה.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ד הלכה יח

האוכל מנבלה וטריפה, או מבהמה וחיה הטמאים מן העור ומן העצמות ומן הגידים ומן הקרנים ומן הטלפים ומן הצפרנים של עוף ממקומות שמבצבץ משם הדם כשיחתכו ומן השליא שלהן אע"פ שהוא אסור ה"ז פטור מפני שאלו אינן ראויין לאכילה ואין מצטרפין עם הבשר לכזית.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה יז

שאר איסורין שבתורה כולן כגון בשר שקצים ורמשים וחלב ודם וכיוצא בהן שיעורן בששים, כיצד כזית חלב כליות שנפל לתוך ששים כזית מחלב האליה הכל מותר, נפל לפחות מששים הכל אסור, וכן אם נפל כשעורה חלב צריך שיהיה שם כמו ששים שעורה וכן בשאר אסורין, וכן שומן ח של גיד הנשה שנפל לקדרה של בשר משערין אותו בששים, ואין שומן הגיד מן המנין, ואע"פ ששומן גיד הנשה מדבריהם כמו שביארנו, הואיל וגיד הנשה בריה בפני עצמה החמירו בו כאיסורי תורה, והגיד עצמו אין משערין בו ואינו אוסר שאין בגידים בנותן טעם.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טז הלכה יז

והוא הדין בחתיכה של בשר בחלב או של חולין שנשחטו בעזרה שהרי הן אסורים מדבריהן בהנייה כמו שיתבאר בהלכות שחיטה אסורין בכל שהן עד שיגביה אותן, וכן גיד הנשה שנתבשל עם הגידין או עם הבשר בזמן שמכירו מגביהו והשאר מותר שאין בגידים בנותן טעם, ואם אינו מכירו הכל אסור מפני שהוא ב בריה בפני עצמו הרי הוא חשוב ג ואוסר בכל שהוא.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח

הלכה ה

האוכל גיד הנשה מבהמה וחיה הטמאים פטור לפי שאינו נוהג בטמאה אלא בבהמה שכולה מותרת, ואינו כאוכל משאר גופה שאין הגידים מכלל הבשר כמו שביארנו, ואם אכל מחלב שעל הגיד הרי זה כאוכל מבשרה.

הלכה ו

האוכל גיד הנשה של נבילה או של טרפה או של עולה חייב שתים, מתוך שנכלל באיסור שאר גופה שהיה מותר נכלל גם הגיד ונוסף עליו איסור אחר.

רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק א הלכה ז

ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבילות, העצמות והקרניים והטלפים אפי' עיקרן הרך שאם יחתך מן החי יוצא דם, והעור אע"פ שאינו מעובד, והאלל והגידים והמרק והתבלין שמתבשלין עמה, בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה, אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהן מחוברין בבשר ה"ז טמא, והוא שיהיה בבשר כזית, שאין אחד מכל אלו מצטרף לכזית.

שו"ת הרשב"א חלק ד סימן פט

אוינין לר' יוסף בן החכם רבי אברהם ברוך נריה.

הקשית: בהיא דגיד הנשה, דמוכח בר"פ גיד הנשה: דלמ"ד: אין בגידין בנותן טעם, אין איסור מוקדשין נוהג בו. ושכן פסק הרמב"ם ז"ל ובאוכל מגיד הנשה של עולה, פסק: דחייב שתיים. ומאן דמחייב שתיים, על כרחין אית ליה: יש בגידין בנותן טעם. וקשיא מיניה וביה.

תשובה: גם אני איני יודע דרכו בזה.

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף צב עמוד ב

זה מן התימה וכי נחלקו במה שיעיד עליו החיך ליטעמיה קפילא ולימא אם יש בו נתינת טעם אם לא ואין זו דרך למחלוקתן של חכמים, ונראה כפירוש הראשון שכתבנו, ...

אלא דקשיא לי הא דאמרינן לקמן (צ"ט ב') ההוא דאתא לקמיה דרב חנינא הוה יתיב ר' יהודה בר זבנא אבבא א"ל מאי אמר לך א"ל שרייה ניהליה אמר ליה תני ועייל קמיה אמר ליה זיל אימא להווא דיתיב אבבא לא תצערן אין בגידין בנו"ט, דאלמא בגופו של גיד פליגי אם יש בו נתינת טעם אם לא דאי לא תימא הכי עובדא היכי הוה אם נתבשל בו הגיד לבד ולא הקנוקנות לכולי עלמא משרא שרי משום דלא נאסר כלל כמ"ד יש בגידין בנו"ט, או משום דאין בו בנו"ט כמ"ד אין בגידין בנו"ט ואמאי אהדריה רבי יהודה בר ביזנא, ואי בשנתבשל הגיד והקנוקנות ור"י משום קנוקנות הוא דאהדריה רבי חנינא היכי שרא לי' והא קנוקנות ודאי אסירי ואסרי בנתינת טעם דרבנן לכולי עלמא חוץ מר' יהודה דשרי להו, וכן הדין נמי אם נתבשלו בו קנוקנות לבד לכו"ע מיסר אסירי והיכי שרא ליה רבי חנינא, אא"כ נאמר שאין הקנוקנות אוסרין למאן דאמר אין בגידין בנו"ט שלא יהא טפל חמור מן העיקר, הגיד אינו אסור והקנוקנות שאינן אוסרין אלא משום לתא דגיד אוסרין, וכסברת רבותינו הצרפתיים ז"ל כמו שכתבנו בר"פ, וסברא זו כבר דחינוה למעלה מכמה ראיות מדאמר רבא לקמן (צ"ז א') מין ומינו ואיסורא כגון שמנונית וקנוקנות שלו אוסרין תערובתן דאין סברא לומר דכל אותן האמוראין ס"ל דיש בגידין בנו"ט, אלא ודאי לפי הפירוש השני דבגיד עצמו פליגי אם יש בנו"ט אתיא שפיר, ושמא סבירא להו דבטעם משהו לא סמכינן אקפילא, כנ"ל.